

ingediend op **374** (2024-2025) – Nr. 1
11 juni 2025 (2024-2025)

Voorstel van decreet

van Bart Van Opstal, Adeline Blancquaert, Tom Lamont,
Anke Van dermeersch en Chris Janssens

tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004
betreffende de rechtspositie
van de minderjarige in de integrale jeugdhulp
en binnen het kader van het decreet
betreffende het jeugddelinquentierecht,
wat de toekenning van het recht op vrij briefverkeer
met een aantal personen en overheden betreft
aan minderjarigen in de residentiële jeugdhulpverlening
en de gemeenschapsinstellingen

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

Met het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht – dat een significante update kreeg op basis van het decreet van 29 maart 2024 tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht en tot wijziging van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp – heeft het Vlaams Parlement een belangrijke stap gezet om de rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp te verduidelijken en te versterken.

Via artikel 14/2 van dat decreet heeft de Vlaamse decreetgever een recht van de minderjarige op extern contact in de residentiële jeugdhulpverlening of een gemeenschapsinstelling, op andere manieren dan het contactrecht met familie of het bezoekrecht, decretaal verankerd.

Omdat jongeren niet alleen in de gesloten settings, maar mogelijk ook in de andere inrichtingen niet altijd en overal kunnen beschikken over moderne communicatiekanalen zoals een eigen gsm of de vrije toegang tot internet, wordt in artikel 14/2 van dat decreet expliciet aandacht besteed aan het recht op extern contact via briefwisseling.

In artikel 14/2, §2, van dat decreet wordt in die optiek expliciet bepaald dat een minderjarige in de residentiële jeugdhulpverlening of in een gemeenschapsinstelling in beginsel het recht heeft om onbeperkt brieven te schrijven en post te ontvangen. Dat recht geldt echter niet als er een rechterlijke beslissing is over de communicatie van de minderjarige met specifieke personen.

In artikel 14/2, §3, van hetzelfde decreet wordt bovendien bepaald dat de schriftelijke communicatie, met inbegrip van briefwisseling en andere post, via het huishoudelijk reglement van de jeugdhulpvoorziening kan worden onderworpen aan veiligheidscontroles.¹

¹ Artikel 14/2, §2 en §3, luiden als volgt: "§2. In de residentiële jeugdhulpverlening of in een gemeenschapsinstelling heeft de minderjarige het recht om onbeperkt brieven te schrijven en post te ontvangen, behalve als er een rechterlijke beslissing is ten aanzien van de communicatie van de minderjarige met specifieke personen.
§3. Het huishoudelijk reglement van een jeugdhulpvoorziening kan bepalen aan welke controle schriftelijke communicatie, met inbegrip van briefwisseling en andere post, kan worden onderworpen met het oog op de veiligheid zonder dat de inhoud van de schriftelijke communicatie kan worden gelezen."

Met toepassing van artikel 14/1, §1, eerste lid, van het decreet kan het huishoudelijk reglement van de jeugdhulpvoorziening ook nog verdere regels of beperkingen opleggen voor het recht van de minderjarige om met iedereen naar keuze regelmatig te communiceren. Meer zelfs, met toepassing van paragraaf 1, vijfde lid, van dat artikel kan een gemeenschapsinstelling het contact met specifieke personen beperken, na een individuele beoordeling en met het oog op het handhaven van de orde of de veiligheid, zonder daarbij een rechterlijke beslissing af te wachten.²

Minderjarigen die in de residentiële jeugdhulpverlening of in een gemeenschapsinstelling worden opgevangen, zijn echter vaak kwetsbare jongeren. Als in een dergelijke inrichting, waarin ze verplicht worden te verblijven, hun fysieke of psychische integriteit ernstig bedreigd wordt, of als hun rechten ernstig geschonden dreigen te worden, is het de plicht van de decreetgever om aan die jongeren te allen tijde de mogelijkheid te bieden om dat zonder enige beperking of controle per brief te kunnen melden aan de bevoegde personen en overheden, die als dat nodig is onmiddellijk kunnen ingrijpen.

Op Vlaams niveau werd in het verleden al de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstituten opgericht. Die commissie kreeg een uitgebreid bevoegdheidspakket om te verzekeren dat de rechten van de minderjarigen in de gemeenschapsinstellingen te allen tijde beschermd zijn.³ De maandcommissarissen van die commissie leveren tot op heden uitstekend werk, maar er mag niet blindelings van uitgegaan worden dat de minderjarigen echt alle onregelmatigheden of bedreigingen die ze in een inrichting ervaren, ook echt willen, kunnen of durven melden aan die commissarissen.

In artikel 29 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht is een klachtenprocedure opgenomen. Op basis van dat artikel kan de minderjarige klachten formuleren over de inhoud van de begeleiding en de wijze waarop ze wordt aangeboden, over de leefomstandigheden in de residentiële of semiresidentiële jeugdhulpverlening of het verblijf in een gemeenschapsinstelling, alsook over het feit dat hun rechten niet worden gerespecteerd. Maar ook daarbij moet de kanttekening worden geplaatst dat minderjarigen in bepaalde omstandigheden geen gebruik zullen willen, durven of kunnen maken van die klachtenprocedure.

Het is daarom belangrijk dat ook aan minderjarigen die verplicht worden om in de residentiële jeugdhulpverlening of in een gemeenschapsinstelling te verblijven, naar analogie met de regeling in artikel 57, §1, van de basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden, die van toepassing is op meerderjarige gedetineerden in gevangenissen, alsook op uit handen gegeven jongeren in Vlaamse detentiecentra⁴, een recht wordt toegekend om zonder enige beperking of controle rechtstreeks briefwisseling te voeren met een aantal personen en overheden die in een limitatieve lijst zijn opgenomen.

² In artikel 14/2, §1, eerste en vijfde lid, staat: "Met behoud van de toepassing van artikel 14 heeft de minderjarige die in de residentiële jeugdhulpverlening of een gemeenschapsinstelling verblijft, het recht om met iedereen naar keuze regelmatig te communiceren, volgens de bepalingen die opgenomen zijn in het huishoudelijk reglement. Bij aankomst in een voorziening met mandaat tot geslotenheid heeft de minderjarige het recht om minimaal de ouders, de opvoedingsverantwoordelijke en een persoon naar keuze te contacteren." en "In afwijking van het vierde lid, b), kan een gemeenschapsinstelling het contact met specifieke personen beperken, na een individuele beoordeling en met het oog op het handhaven van de orde of de veiligheid, zonder daarbij een rechterlijke beslissing af te wachten."

³ Artikel 16 en volgende van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris en houdende oprichting van een Commissie van toezicht met betrekking tot voorzieningen voor vrijheidsbenemende opvang van kinderen en jongeren.

⁴ Artikel 3, §1, tweede lid, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

2. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen verdere toelichting.

Artikel 2

Met dit artikel wordt aan artikel 14/2 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht een paragraaf toegevoegd die aan minderjarigen in de residentiële jeugdhulpverlening of in een gemeenschapsinstelling het recht toekent om te allen tijde zonder enige beperking of controle briefwisseling te voeren met de personen en overheden die in de limitatieve opsomming zijn opgenomen.

Bart VAN OPSTAL
Adeline BLANCQUAERT
Tom LAMONT
Anke VAN DERMEERSCH
Chris JANSSENS

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Aan artikel 14/2 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht wordt een paragraaf 5 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§5. De brieven die afkomstig zijn van of gericht zijn aan de volgende personen of overheden, zijn niet onderworpen aan de controles en beperkingen, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3:

- 1° de koning;
- 2° de voorzitter van het Vlaams Parlement;
- 3° de ministers van de Vlaamse Regering;
- 4° de administrateur-generaal van het Agentschap Justitie en Handhaving, de administrateur-generaal van het agentschap Opgroeien en het afdelingshoofd van de afdeling waaronder de inrichting ressorteert;
- 5° de directeur van de inrichting waarin de minderjarige verblijft;
- 6° de Vlaamse kinderrechtencommissaris;
- 7° de jeugdrechter en het jeugdparket dat het dossier van de minderjarige beheert;
- 8° de ambassadeur van de diplomatieke vertegenwoordiging en het hoofd van de consulaire vertegenwoordiging in België van de staat waarvan de minderjarige de nationaliteit heeft.

Om van de mogelijkheid, vermeld in het eerste lid, gebruik te maken, stuurt de minderjarige zijn brieven naar het adres waarop de personen, vermeld in het eerste lid, hun ambt uitoefenen, of naar het adres van een overheid als vermeld in het eerste lid.”.

Bart VAN OPSTAL
Adeline BLANCQUAERT
Tom LAMONT
Anke VAN DERMEERSCH
Chris JANSSENS